Den vigtigste politiske begivenhed, siden vi for et år siden holdt landsmøde i Odense, er valget den 22.november 1966.
Venstre havde mange steder og ikke mindst på disse egne og i denne by et godt valg og god fremgang, men samlet måtte vi notere en tilbagegang, der betød, at vi fik ét folketingsmandat mindre, end vi havde før valget.
Vi må vel erkende, at den liberale opposition ikke var nået langt nok med samarbejdet, da valget blev udskrevet.
Socialdemokratiet proklamerede, at valget var udskrevet på et enkelt spørgsmål, og bagefter at valget havde betydet en sejr for deres politik. Det skal dog ikke, glemmes, at Socialdemokratiets sejr bestod i et tab på 7 mandater; derimod vandt Socialistisk Folkeparti så stærkt frem, at vi for første gang i dansk politisk historie fik et socialistisk flertal, således at Socialdemokratiet sammen med Socialistisk Folkeparti kunne bære den socialdemokratiske regering videre.
Det er helt klart, at Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti har ret til at arbejde sammen. Det er helt klart, at dette parlamentariske grundlag ikke kan anfægtes. Men det, vi kritiserer Socialdemokratiet og ikke mindst statsministeren og regeringsmedlemmerne for, er to ting: for det første: at
dette samarbejde er indgået imod klare løfter. Man prøvede før valget at bilde folk ind, at man ikke ville gøre det, som man efter valget gjorde. Og for det andet: at man nu prøver at bilde folk ind, at man stadig står frit, skønt det er lige så klart, at det gør man ikke.
Før valget var der ingen tvivl om Socialdemokratiets holdning til Socialistisk Folkeparti. Statsministerens udtalelser er ofte blevet citeret. Gentagne gange sagde han, at der ville ikke blive noget samarbejde mellem Socialdemokratiet og SF.
Han spurgte endda ved en lejlighed, om ikke det snart var sivet ind.
I tillid til disse klare udtalelser afgav vælgerne deres stemme. De regnede med, at man kunne stole på en statsministers ord. Men da valget var overstået, da stemmerne var afgivet, gik der pludselig noget op for statsministeren, og nu skulle der være fælles regering med den Aksel Larsen, som Socialdemokratiet hidtil ikke havde villet vide af.
Der blev ikke nogen fællesregering, men det var, hvad der tydeligt fremgår af mange udtalelser, ikke statsminister Krags skyld. Han gjorde, hvad han kunne, og han beklagede livligt, at regeringssamarbejdet ikke kom i stand.

Fællesregering fik vi ikke, men vi fik et protokollat, en samarbejdsaftale og et kontaktudvalg, det såkaldte "røde kabinet", og det er de politiske vilkår, vi lever under nu.

Undertiden siges det fra socialistisk side, at kabinettet ikke eksisterer, således lød det fra Krag i Ålborg, - men få dage efter holdt kabinettet møde, og undertiden siges det, at der er ingen aftale, men dagen efter får vi at vide, at aftalen selvfølgelig skal overholdes. Regeringen står frit, siger den. Den er ikke bundet af flertallet, men straks efter slås det fast, at det socialistiske flertal er der, og det skal bruges.

Det er vist det, der hedder en dialektisk metode. Jeg tror ikke, at alle disse mange udtalelser kan forvirre befolkningen. Jeg tror, at det er ganske gennemskueligt for enhver, at regeringen alene eksisterer, fordi Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti holder sammen, og derfor er de to partier bundet til hinanden på nåde og unåde. Som sagt:

Det er da en ærlig sag, at S og SF holder sammen. Men det er ikke ærligt samtidig at lade som om, de ikke gør det.

Forleden dag havde Socialdemokratiet årsmøde i Ålborg. Ved den lejlighed sagde statsministeren, at Socialdemokratiet havde et ansigt, et tydeligt ansigt. Jeg tror, det er rigtigt, at Socialdemokratiets ansigt er blevet tydeligere i disse måneder. Jeg tror også, at det er derfor, de stadig mister terræn i befolkningen.

Dette nye socialistiske flertal, dette nye socialistiske samarbejde, som man før valget havde lovet folket ikke skulle finde sted, men som nu praktiseres, har da også ført til en tydelig ensidig politik på afgørende områder. Afgørende lovgivning er blevet gennemført med alle andre partier i folketinget som modstandere.

Alle har hørt statsministerens og Per Hækkerups ord om, at man ønsker sig et bredt samarbejde, også et bredt samarbejde med de borgerlige partier. Så sent som i lørdags gentog statsministeren, at disse negative borgerlige partier, disse skumlere, som han kaldte dem, ville han så gerne samarbejde med. Vi har også hørt finansministerens ord om hykleri og demagogi. Man må jo spørge sig selv, om en samarbejdsinvitation, der kommer på den facon, er alvorlig ment.

Venstre føler sig i klar opposition til denne regering.

Og Venstre har ufravendt haft den samme stilling over for regeringen og dens politik. Må jeg minde om, at vi før valget tydeligt sagde, at Venstre ønskede at bygge et alternativ op til regeringen. Må jeg minde om, at jeg efter valget sagde, at hvad der

var ja for Venstre før valget, er også ja for Venstre efter valget, og hvad der var nej før valget, er også nej efter valget.
Vi skifter ikke kurs, fordi Socialistisk Folkeparti vinder mandater. Jeg er overbevist om, at hvis et politisk parti skal vinde tillid i befolkningen, kan det heller ikke nytte noget, at det svirrer for vinden som en vejrhane. Må jeg minde om, at jeg før har bestemt Venstres opgave som værende korrektiv og alternativ. Med korrektiv mener jeg, at vi skal gøre, hvad vi kan for at præge lovgivningen med vore synspunkter, positivt og aktivt, med alternativ mener jeg, at det må være en oppositions opgave at tegne modstykket til regeringen, således at vælgerne ved et kommende valg har noget at vælge imellem. Det sidste skal jeg komme tilbage til.
Men i den nuværende periode er det altså vor opgave, så positivt og aktivt vi kan, at præge lovgivningen ved vore synspunkter.
Når så statsministeren siger, at han meget gerne vil samarbejde med de borgerlige partier, så må vi svare, at vi vil også meget gerne samarbejde med regeringen, men det forudsætter, at begge parter - både regeringen og oppositionen - sådan som det må være rigtigt i et folkestyre, bøjer sig mod hinanden og prøver at finde en løsning, som kan være til gavn for hele samfundet, og ikke en ensidig løsning.
Når derfor samarbejdstilbudene kommer på en måde, så vi forstår, at de kun betyder, at vi skal tilslutte os, hvad Socialdemokratiet og SF i forvejen er blevet enige om og kan gennemføre med deres egne stemmer alene, så må vi svare, at en sådan tilslutning ikke frister Venstre. Vi ønsker at føre vor politik frem, men vi er ikke så ivrige efter at komme til at spise ved regeringens bord, at vi vil sætte os der for enhver pris.
Jeg tror, at det i stigende grad er gået op for den danske befolkning, at vi er i en ny situation. Vi er i en situation, hvor en mindretalsregering i virkeligheden kan opføre sig som en flertalsregering, fordi den er sikker på et flertal af de to socialistiske partier. Det er også tydeligt blevet sagt, at nu ville de bruge dette flertal, og de har fået klare formaninger fra LO om, at flertallet skal bruges.
Det må vi tage til efterretning, og så må vi i øvrigt prøve på, så klart vi kan, at tegne vor politik op og fremlægge det, som vi anser for at være ret.
Der er ingen tvivl om, at den politiske udvikling har fyldt store dele af den danske befolkning med ængstelse og uvilje.
Der har bredt sig en utryghed, som også er blevet understreget af, at vi på mange

områder kan iagttage alvorlige faresignaler i den danske økonomi. Et af udtrykkene for dette er det voksende underskud på betalingsbalancen. I første halvdel af 1967 er underskuddet opgjort til samme størrelse som for hele 1966, og det var jo allerede alvorligt nok. Vi må frygte, at 1967 vil give et større underskud på Danmarks betalingsbalance end noget tidligere år. Når man sammenholder det med, at landbrugseksporten for første gang i mange år har vist en tilbagegang, og at industrieksporten ikke nær har vist den fremgang, som vi har været vant til i de senere år, og som regeringen i sine beregninger egentlig allerede havde disponeret over, er der ikke noget mærkeligt i, at der har bredt sig en bekymring mange steder.
Et andet faresignal er den høje rente. Renten er højere i Danmark end i noget andet af landene heromkring, og dette renteniveau er naturligvis belastende for de erhverv, der skal investere, som skal låne til deres udvidelser, og som må bære et stort kurstab, men også i høj grad belastende for jævne folks husleje, fordi en stor del af huslejestigningerne i de senere år netop kommer fra renteniveauet.
Hvad har regeringen at sige hertil ? Regeringen siger, at det er de udenlandske konjunkturer, der er blevet svækkede, men når vi kommer over nytår, så håber man, at de udenlandske konjunkturer vil vende, og for øvrigt har man jo en valutareserve til at klare sig igennem sådanne vanskelige tider med. Det er den melodi, som både økonomiministeren og statsministeren spiller for os, når de skal berolige offentligheden, som har forstået, at vi er ved at komme ind i en vanskelig situation.
Det er da rigtigt, at udviklingen ude omkring er af afgørende betydning for dansk økonomi. Ingen kan bestride, at en vis afsvækkelse i tempo og aktivitet hos vore vigtigste aftagerlande har sin andel i Danmarks svigtende eksportudvikling.
Men det er letsindig politik blot at slå sig til tåls dermed. Det er nu engang et lands vilkår at virke under de skiftende konjunkturer. Det er en dårlig økonomisk politik, der kun kan klare opgaverne, når medvinden udefra er stærk. Medvindspolitik er ikke nok. Sandheden er jo, at indenlandske forhold har gjort dansk økonomi sårbar over for den mindste svækkelse af den medvind, som vi har haft i de senere år. Det tab af konkurrenceevnen, som de stadige pris- og omkostningsstigninger har bragt, er naturligvis særlig skæbnesvangert i en periode, hvor vi netop har brug for vor konkurrenceevne. Man bør lægge mærke til, at Danmark for tredie år i træk er ved at placere sig i toppen blandt alle Vesteuropas lande, hvad pris- og omkostningsstigninger angår, og i bunden hvad eksportudviklingen angår.

Eksportudviklingen er ikke bare svækket i takt med svækkelsen for de lande, som skal eksportere under samme vilkår, som vi skal. Den er svækket mere. Derfor er det heller ikke nok, ja, det kan være farligt at slå sig til tåls med, at vi jo har en valutareserve for at bruge den. Javel, men til
hvad ? Skal den bruges til at spise op, medens vi lader tingene køre videre i den gale retning ?
Eller skal den bruges til at vinde tid, så man ved positiv indsats kan rette tingene op, og så indsatsen kan nå at virke ?
Regeringens holdning synes at tyde på, at man bare kan bruge løs af valutareserven og så håbe på, at der sker en vending i udlandet, uden at man behøver at gribe ind herhjemme.
For to år siden brugte regeringen et underskud på betalingsbalancen som begrundelse for nye store skatter og afgifter.
Hvis den fik dem, ville underskuddet på betalingsbalancen blive afviklet. Den fik sine skatter, men underskuddet blev ikke afviklet. Vi må tværtimod regne med, at det i år bliver dobbelt så stort som dengang. Noget dækkes ved lån i udlandet, men det må vække til eftertanke, at underskuddet i år bliver af nogenlunde samme størrelsesorden som hele Danmarks samlede valutareserve. Denne valutareserve har været større i de senere år, end vi har haft det tidligere, det er sandt, men det skal ikke få nogen til letsindigt at tro, at så er den hellige grav vel forvaret. Dels svinder det altså i kassen nu, og dels er valutareserven i virkeligheden sammenlignet med Danmarks import ikke særlig imponerende; den svarer vel til en å to måneders import, medens andre lande har valutareserver, der kan svare til deres import for et halvt år eller mere.
Socialdemokratiet erklærer gang på gang, at de ønsker en lav rente. Regeringens politik har imidlertid ikke skabt forudsætningerne for en lavere rente, tværtimod er den højere i dag, end da man for godt to år siden gennemførte en kreditrationering. Kreditrationeringen kom jo, fordi vi skulle modvirke den høje rente. Nu har vi begge dele. Det hænger jo sammen med, at regeringen ikke har kunnet skabe den nødvendige tillid til, at den kan, eller at den vil sikre en stabil økonomi.
Hvis vi skal ud af denne farlige økonomiske udvikling, og det skal vi, for den truer velstand og tryghed og beskæftigelse, så må vi på en helt anden måde, end regeringen har gjort det, satse på erhvervenes muligheder for at skabe fremgang, og

så må der føres en politik, der med rette kan kaldes erhvervsvenlig og ikke en politik, der hæmmer og generer erhvervene i deres udfoldelse.
Det, som er tal og statistik, når vi ser på samfundet som helhed, er jo nemlig i disse måneder smertelig virkelighed for de enkelte erhvervsdrivende, og her gælder det både virksomhedernes ledelse, men også de ansatte i virksomheden, og det gælder de mange selvstændige erhvervsdrivende. Klemmen imellem indenlandske omkostninger og konkurrencepriser udadtil rammer erhvervene hårdt, særlig på de områder, hvor der føjes uligheder til gennem subsidier i udlandet eller afspærringer for dansk eksport. Dansk industri møder betydelige vanskeligheder. B & W er et eksempel, som har optaget landet meget.
Vi ser med megen sympati på, at problemerne for dansk værftsindustri løses, fordi det er et spørgsmål om arbejdspladser for mange mennesker, men vi kan ikke af den grund overse, at klemmen imellem indenlandske omkostninger og udenlandske priser rammer mange tusinde andre danske virksomheder inden for industrien og i andre erhverv. Disse andre virksomheder er hver for sig mindre og har måske også derfor sværere ved at fange regeringens opmærksomhed, men samlet betyder de fuldt så meget, ja langt mere for beskæftigelse og produktion. Vi under værfterne den lavere rente, hvis den ikke betyder, at andre virksomheder får en så meget højere rente at kæmpe med, men netop det eksempel kan understrege de vanskeligheder, som den høje rente bereder erhvervene.
Det er klart, at dette store problem ikke løses ved isolerede ambulanceudrykninger til enkelte store virksomheder. Den virkelige løsning hænger sammen med en samlet økonomisk politik, som kan bremse inflationen, og som kan styrke erhvervenes muligheder for at sikre beskæftigelse og produktion og skabe tillid til en stabil økonomi.
Ser vi på eksportudviklingen for de enkelte erhvervsgrupper, er der, som nævnt, en alvorlig svækkelse for industrien, men dog stadig en vis stigning. For landbruget har klemmen mellem omkostninger, priser og afsætningsvilkår været så hård, at der er tale om en direkte nedgang i eksportindtægterne. Jeg tror, man må gøre sig klart, også i de dele af samfundet, der i disse år har oplevet en vældig indkomstfremgang, at der er befolkningsgrupper, som ikke har fået del deri. Trods en meget stor arbejdsindsats og trods meget betydelige produktivitetsforbedringer er landbrugserhvervet blevet afskåret fra den velstandsfremgang, som har præget størstedelen af samfundet.

Det er klart, at den europæiske markedsdeling er en afgørende baggrund for landbrugets vanskeligheder. Jeg mener ikke, at en løsning af markedsproblemet med ét slag ville fritage landbruget for alle problemer. Men det ville uden tvivl give landbruget nye muligheder for at bestå som det frie og selvhjulpne erhverv, vi alle ønsker, det skal være, og give det et helt andet udgangspunkt for at løse sine problemer.
Det er ikke alene landbrugets problem, at dette produktionsapparat, der i et stort europæisk marked vil være et aktiv for hele det danske samfund, også bevares intakt i disse år. Indtil videre vil særlige støtteordninger derfor være nødvendige og rimelige og i hele samfundets interesse.
I foråret vedtoges nye landbrugslove. De betød fremskridt, men vi må nu i praksis nøje følge deres virkninger og se, om de virkelig danner den smidige ramme for udviklingen, som er nødvendig for at bevare familiebruget.
Beskatningen af det produktionsmiddel, som jorden er for landbruget, lægger store særbyrder på erhvervet. Denne beskatning af et produktionsmiddel er jo helt i strid med de synspunkter om beskatningens neutralitet, som så stærkt blev fremhævet i forbindelse med momsen. Venstre har peget på, at denne særbeskatning af produktionsmidlet jord bør afskaffes, og i første omgang må der lægges et loft over den kommunale jordskat.
Problemerne omkring egns- og landsplanlægningen og beskatningen af jords overgang til byformål må klares, så nogle få store fortjenester ikke skal presse landbrugsjordens priser op i et niveau, som ikke i længden kan bære, og som skader dem, der skal leve af at dyrke jorden.
Men sammen med disse konkrete eksempler må det klart slås fast, at en sund økonomi i samfundet er det afgørende grundlag for både landbrugets og andre erhvervs trivsel, og derfor også i anden omgang betingelsen for, at vi kan få løst de nødvendige offentlige opgaver.
I nær sammenhæng med den Økonomiske politik og med de vilkår, erhvervene arbejder under, står naturligvis landets skattepolitik. I foråret gennemførte regeringen en ensidig skattelovgivning. På centrale områder var det socialistiske flertal her i modsætning til alle andre partier i folketinget. Venstre påviste, at det provenu, som regeringen skaffede sig, kunne være skaffet på en langt lettere og administrativt mindre belastende måde, men der var ingen ørenlyd for Venstres synspunkter.
Vi havde klart sagt ved sidste landsmøde og forud for valget, at vor betingelse for at

gå ind for en moms var, at den kunne bære en virkelig skattereform. Nu har vi fået momsen, men det er vel klart for alle, at en virkelig skattereform er det ikke blevet til. Indkomstskatterne er ikke undergået en sådan forandring, at det berettiger til at kalde det en virkelig skattereform.

Derfor var vor stilling til regeringens forslag, som de blev trumfet igennem, en klar og logisk konsekvens af, hvad vi havde sagt før valget.

Også i den kommende folketingssamling vil der være mange skattepolitiske problemer på dagsordenen. Venstre vil lige så ihærdigt, som vi gjorde det i foråret, arbejde med og prøve på at præge lovgivningen med vore synspunkter.

Vi vil pege på nødvendigheden af overgangsregler, når skattefradragsretten afskaffes pr. 1. januar 1968.

Vi vil pege på nødvendigheden af, at der i god tid fremlægges og bekendtgøres regler for beskatningen efter 1, januar 1969, fra hvilket tidspunkt kildeskatten jo efter regeringens erklærede vilje skal gennemføres.

Vi vil arbejde for et effektivt skatteloft. Det var regeringens eget løfte til vælgerne, at der skulle være et effektivt skatteloft. Det blev sagt gentagne gange før valget. Regeringen havde det parat, sagde den. Men efter valget var det blevet væk. Finansministeren har ikke kunnet finde det. Igen
et eksempel på, at man sagde ét til vælgerne, før de stemte,
og gjorde noget andet, da de havde stemt.

Vi vil i den kommende folketingssamling foreslå ændringer i momsloven, således at den bliver lettere at administrere.

Særlig lægger vi vægt på, at der bør være valgfrihed mellem betalings- og leveringsmetoden.

Vi vil pege på det retfærdige i at ophæve sambeskatningen således at der ikke er økonomisk straf på at indgå ægteskab.

Vi ønsker indkomstskattesystemet reformeret på grundlag af en enhedsskala og vil lægge vægt på, at man får samme skatteprocent for lange indkomststræk; det er noget af det, som kunne hjælpe til, at der blev en rimeligere ordning på indkomstskatterne i dette land.

Blandt de bestemmelser, som blev gennemført i foråret, og som har været generende for erhvervslivet, kunne man nævne afskrivningsreglerne, som blev forringet mere, end det var nødvendigt for at komme enkelte misbrug til livs.

Man kunne videre pege på, at regeringen fik afskaffet de skatteregler, som kunne fremme og styrke den private opsparing, de såkaldte kapitalbindingsregler. Når renten er for høj, hænger det jo sammen med, at der er for lidt kapitaludbud, og for lidt kapitaludbud hænger sammen med, at der er for lidt opsparing. Det måtte derfor være fornuftig økonomisk politik at gøre alt, hvad man kunne for at fremme og styrke den private opsparing. Men regeringen gjorde det modsatte.
Venstres mål er et andet end regeringens; vi ønsker sådanne regler, og en sådan økonomisk politik, at den private opsparing kan fremmes til gavn for den enkelte og til gavn for samfundet. Bl. a. kommer muligheden for en lavere rente dermed inden for rækkevidde.
På indenrigspolitiske områder går der en klar og tydelig skillelinie mellem regeringens mål og oppositionens mål. Derimod har Danmarks udenrigspolitik og sikkerhedspolitik i lang tid hvilet på et stort flertal i det danske folketing. Jeg betragter dette som noget lykkeligt og som noget nødvendigt, hvis vi skal bevare frihed og tryghed i dette land. Udenrigspolitik og sikkerhedspolitik bør ikke være kastebold mellem partierne, og bør ikke udnyttes til partipolitiske formål.
Vi kan med tilfredshed notere, at regeringen ikke har ændret sin udenrigspolitik og sine sikkerhedspolitiske mål. Trods samarbejdet med Socialistisk Folkeparti har Socialdemokratiet her holdt fast ved den linie, som har været bestemmende i mange år. Vi håber, at der ikke skal ske nogen ændring på dette punkt, og vi tilsiger regeringen vor klare vilje til samarbejde om at fortsætte denne politik.
Det er Venstres opfattelse, at Danmarks sikkerhedspolitik må hvile på, at vi er parter i en vestlig alliance, og vi er også
uforandret indstillede på at styrke FN, også i FN's fredsbevarende indsatser.
En af forårets afgørende politiske beslutninger var vedtagelsen om, at Danmark skulle søge optagelse i det europæiske fællesskab. Venstres politik har på dette punkt været ganske klar og uændret gennem årene. Andre steder i dansk politisk liv har man haft en skiftende indstilling til de europæiske markedsproblemer. Venstre har ufravendt peget på, at Danmark ikke i længden kunne stå uden for dette store, økonomiske og politiske fællesskab. Vi har vist ikke altid høstet tak derfor, men vi noterer nu med tilfredshed, at Danmark søger optagelse i fællesskaberne, og vi ønsker, at denne ansøgning snarest må imødekommes, således at det brede Europa, som må være Europas fremtid, må kunne blive skabt. Det mærkes nu tydeligere og

tydeligere, hvor vanskeligt det er for os at stå over for en markedsmæssig splittelse, og både af økonomiske og af sikkerhedsmæssige grunde må vi lægge vægt på, at denne splittelse så snart som muligt ophører.
Et område af udenrigspolitikken, som får voksende betydning, er forholdet til de såkaldte u-lande. De områder, der har forbindelse med det europæiske fællesmarked, er ikke dem, der er dårligst stillet, for er der noget område, der har forstået at føre en effektiv u-landspolitik, er det vel netop De Seks.
Jeg tror, at Danmark må løse sin del af den opgave, som hedder u-landsindsatsen. De mange steder i verden, hvor der er krig i dag eller krigslignende begivenheder, kan man notere, at disse krige i mange henseender hænger sammen med en modsætning imellem rig og fattig. Spændingen i verden i det hele taget hænger vel også i stigende grad sammen med modsætningen mellem rige og fattige lande. Jeg tror, det ville gavne alle, om man har øje for dette, og at vi, som hører til de rige lande, ikke svigter vore forpligtelser, også fordi vi derved kan opfylde nogle af de mål, som vi må sætte os som ansvarlige medmennesker.
Jeg tror også, det bliver nødvendigt at lade det danske folketing mere opmærksomt end hidtil følge dette arbejde. Venstre har stillet forslag om, at vi fik et særligt u-landsudvalg, men de andre partier i folketinget stemte dette forslag ned. Jeg tror, vi kommer til et punkt en dag, hvor man vil erkende, at det ikke er nok at lade u-landshjælpen være en biting i andre udvalg, men at det må være sådan, at det danske folketing også aktivt vier hele dette område en stærkere interesse end før.
I sommerens politiske diskussion har spændingerne inden for Socialistisk Folkeparti tiltrukket sig stor opmærksomhed.
Det er på en måde mærkeligt nok, at det, som sker inden for et så forholdsvis lille parti og et så forholdsvis nyt parti, skal betyde så meget i den offentlige debat. Hen det er på den anden side ikke så mærkeligt, når man ved, at regeringen har gjort sin stilling afhængig af dette parti, som nu så tydeligt
er spaltet i to fløje. Jeg har ingen spåmandsevner med hensyn til, hvordan det vil gå med dette parti. Jeg tror, at nøden vil holde dem sammen, men når vi står i en politisk situation, hvor landets regering er afhængig af et parti, som er så splittet og virker så forvirret, så var det rimeligt, om vælgerne fik lejlighed til at tage stilling til situationen. Mon det var den danske vælgerbefolknings mening ved valget i november 1966, at udviklingen skulle gå den vej, som den nu er gået ? Jeg tror, at et valg i dag ville få et

helt andet resultat, uanset der ikke engang er gået et år. Jeg har ikke sagt, at det er sandsynligt, at vi får et valg nu, men jeg har sagt, at det var det rigtigste.
Hvis regeringen var sikker på at have befolkningen bag sig, behøvede den jo ikke at frygte et valg. - Det er kommet frem fra SF-stridighederne, at Aksel Larsen fik gruppen til at holde sammen med den trusel, at ellers blev der valg. Hvordan kan et valg være en trusel - medmindre man vil regere imod befolkningsflertallet ?
Hvad enten vi får valg om kortere eller længere tid, vil der blive spurgt, om den indsats, vi har øvet, og det mål, vi har. Derfor er det på sin plads at nævne nogle af de initiativer, som Venstre har taget i den forløbne folketingssamling. Heri vil aftegne sig nogle af de mål, vi sætter os, og her vil man også kunne se, at der er en ubrudt linie imellem, hvad vi har foreslået og prøvet at få igennem og det, som vi vil foreslå og prøve på at få igennem.
Jeg har allerede nævnt nogle punkter under omtalen af skattelovgivningen. Vi foreslog den nuværende sambeskatning ændret til en individuel beskatning. Vi har ønsket et effektivt skatteloft. Vi har ønsket kapitalbindingsordningerne bevaret eller genindført, således at der blev en tilskyndelse til opsparing, men vi har sagt, at vi ikke havde noget imod en ændring, således at det blev et nedslag i skatten i stedet for i den skattepligtige indkomst, hvilket ville betyde, at den præmie, man herved gav opsparingen, blev den samme for alle indtægter og ikke størst for de større indtægter.
Hvad angår momslovgivningen har vi gentagne gange foreslået, at indbetalingsfristerne blev forlænget med 1 måned, og at der blev valgfrihed mellem det, man kalder fakturerings- eller leverings- og betalingsmetoden.
Disse ting har vi foreslået, og vil vi foreslå igen i den kommende folketingssamling, altsammen i et forsøg på at gøre skattelovgivningen så rimelig og ligelig som mulig.
Hvad angår kommuneskatterne, foreslog vi, og der fulgtes vi med konservative og radikale, at skattefradragsreglen for kommunal skat blev bevaret. I dag er det sådan, at de, der bor i én kommune, kan have en skatteprocent på omkring 10, og de, der bor i en anden kommune, kan have en skatteprocent, der er 3-4 gange så høj. Det giver en urimelig forskelsbehandling, at
kommunerne i de forskellige egne af landet ikke kan behandle deres borgere ens. Ikke mindst går det ud over kommuner i tyndtbefolkede egne og kommuner i udviklingsområder med mange store opgaver. Det må være rigtigt, at man prøver at udjævne den forskel, og indtil der kan ske en anden kommunal fordeling, kunne en

bevarelse af fradragsretten for kommuneskatten dog have en vis udjævnende virkning.

Jeg nævner også spørgsmålet om den kommunale grundskyld og vurderingsreglerne. Det var for Venstre vigtigt at begrænse de uretfærdige virkninger, som kom efter den sidste vurdering. Det lykkedes os for et år at holde dette i ro, men med det nye socialistiske flertal skete der en ændring. Noget af det første, det gennemførte, var, at der nu skulle være fri bane til at lade grundskyldspromillerne gå i vejret. Vi stemte imod, og vi har siden spurgt, om man ikke burde genindføre grænser for udskrivningen af den kommunale grundskyld nu, da man har set, hvilke uheldige virkninger, det kunne have, og hvilke uretfærdigheder det kunne afstedkomme, at der var fri bane, men vi har fået afvisning fra indenrigsministeren. En almindelig henstandsordning er også blevet afvist, men han ville vende tilbage til spørgsmålene.

Inden for boliglovgivningen har Venstre stillet forslag om, at boligsikringen burde baseres på lejernes nuværende indkomst og ikke på forrige års skattepligtige indkomst. Det blev ikke gennemført, men når boligsikringsloven nu skal revideres, vil vi igen arbejde for, at denne ordning, boligsikringen, mere bliver en social støtte, sådan som vi synes, det er det rigtige.

Vi har stillet forslag om lejerdemokrati, således at lejerne i de sociale boligselskaber får den afgørende indflydelse på, hvordan ejendommen skal drives.

Vi har også i sommer bedt boligministeren nedsætte et lille, uvildigt, hurtigtarbejdende udvalg til at undersøge byggeriets forhold. Byggeriet har en afgørende indflydelse på hele vort erhvervsliv. De forhold, der hersker i byggeriet, er med til at bestemme lønninger, priser, renteniveau, beskæftigelsesforhold for store dele af erhvervslivet, og det måtte være rigtigt, at man undersøgte disse forhold. Boligministeren var først uvillig, og vi fik mange knubbede ord, fordi vi foreslog noget sådant, men nu er udvalget dog nedsat, og vi får den undersøgelse, som vi har ønsket.

I denne forbindelse kan det videre nævnes, at vi har peget på nødvendigheden af, at udbudet af byggegrunde forøges, og vi har peget på nødvendigheden af at fremme byggemodning. Venstre og konservative og radikale har stået sammen om at foreslå, at der kunne stilles lånemidler til rådighed for kommunerne til byggemodning, både til offentlige formål og til boligbyggeri.

Inden for landbrugslovgivningen kan vi pege på en lang række initiativer.

Vi har foreslået udbygningen af en dispositionsfond til fremme af eksport og rationalisering. Vi har peget på en rentesikringsordning for lån til landbrugets etableringer og langsigtede investeringer. Vi har foreslået, at man lod stempel- og tinglysningsafgifterne ved etablering bortfalde. Vi har stillet forslag om decentralisering af jordlovsadministrationen og oprettelse af særlige lokale jordbrugsnævn. Dansk landbrug er af en så afgørende betydning for vor valuta-indtjening, for hele landets økonomiske og erhvervsmæssige sundhed, at det må være rimeligt at fremme forslag, som kunne hjælpe til en mere stabil og mere rentabel produktion og en mere stabil og rentabel tilværelse i det danske landbrug.

På de sociale områder peger jeg på, at vi fik nedsat en socialreformkommission på Venstres initiativ.

I sidste folketingssamling stillede vi med hensyn til sygekasserne forslag om, at dagpengene skulle forhøjes; det er blevet gennemført, idet socialministeren siden stillede et forslag, der gik i samme retning. Forskellige bestemmelser om rationalisering af sygekasseadministrationen er derimod foreløbig blevet liggende. Sammen med konservative og radikale har vi foreslået, at der skulle ydes erstatning til skadelidte ved offentlige vaccinationer.

Et vigtigt område inden for sociallovgivningen er tillægspensionen. Venstre har kritiseret ATP, fordi den ikke kommer hele befolkningen til gode, og Venstre har i princippet erklæret sig enig i, at der bør indføres en almindelig tillægspension.

Vi har flere gange rykket for lovforslag herom. I overvejelserne må indgå både en tillægspension, der inden for visse grænser kan tilpasses den enkeltes hidtidige indkomst og en mere socialt betonet tillægspension med et ensartet og værdifast beløb til alle.

Et af de spørgsmål, som også trænger sig på, er spørgsmålet, om fondsdannelser vil være nødvendige. Det er klart, at vi ønsker eventuelle fondsdannelser begrænset til det strengt nødvendige, og vi er især på vagt over for de tanker, som bl. a. kom frem på Socialdemokratiets årsmøde, og som gik ud på, at de store fonds skulle kunne anvendes til indgreb i og kontrol med erhvervslivets investeringer. Vi ønsker ikke, at det, som bliver nødvendigt i forbindelse med en tillægspension, skal kunne misbruges til socialiseringsformål, som ikke har noget med de sociale formål at gøre.

Venstre har stillet lovforslag om bevægelighed på arbejdsmarkedet. Et forslag, som flertallet ikke har villet støtte, men som vi vil genfremsætte.

Venstre har stillet spørgsmål om eksklusivaftaler, altså aftaler om, at der kun på en bestemt arbejdsplads må beskæftiges personer, der er medlem af en bestemt organisation.
Vi har også stillet spørgsmål om feriepengenes sikring, og fået bekræftende svar derpå.
Med hensyn til trafiklovgivningen har Venstre foreslået et kollektivt trafikselskab for Stor-København. Det skete i forbindelse med tunnelbanelovens behandling.
I forbindelse med, at private rutebilejeres koncession i Stor- København blev overtaget af det offentlige, har vi sammen med de radikale foreslået erstatningsordning.
Jeg har allerede nævnt et forslag om et særligt folketingsudvalg, der kunne følge u-landshjælpen.
Mange flere forslag kunne nævnes, måske skulle man endnu gøre opmærksom på, at vi også har stillet forslag om, at tvangsbidrag til politiske partier skal afskaffes. Heller ikke dette forslag har kunnet gennemføres over for det nuværende flertal, og det er et forslag, som vi vil genfremsætte.
Med disse eksempler på, hvad vi har foreslået og arbejdet med i foråret, og hvad vi vil gentage i den kommende samling, aftegner der sig en linie, som kan vise, hvad det er, Venstre vil.
Nu står vi over for en ny folketingssamling, og det, vi særligt peger på, er udformet bl. a. i de 20 punkter, som landsmødet har fået omdelt som et forslag til en udtalelse. De er ganske korte, men nogle af de overvejelser, der ligger bag, findes i det medfølgende oplæg og vil vel også komme frem i landsmødets debat.
Det drejer sig om en udenrigs- og en sikkerhedspolitik, som kan sikre landets selvstændighed. Det drejer sig om fremdeles at styrke arbejdet i FN og at bevare Danmarks samarbejde med en vestlig alliance. Heri er aftegnet den udenrigs- og sikkerhedspolitik, som Venstre går ind for. At det er et mål for Venstre at medvirke til, at vi kommer ind i det europæiske fællesskab, og er med til at opbygge det forenede Europa, som må være fremtiden for de europæiske lande, er også oplagt.
Hvad vi tilstræber på det økonomiske område og med hensyn til skattepolitikken er allerede sagt, og vil blive fulgt op både i debat og med forslag om de enkelte områder. En rationalisering af den offentlige forvaltning trænger sig på, og Venstre har bebudet, at en forespørgselsdebat herom må føres, således at der kan fastlægges

principper for, hvorledes dette kan ske.
I forbindelse hermed kan det nævnes, at Ib Thyregod som ordfører for Venstre, konservative og radikale vil stille lovforslag om offentlighed i administrationen.
På uddannelsesområdet venter vi bl. a. på den såkaldte v. Eyben- betænkning. Det drejer sig om regler for Ungdommens Uddannelsesfond. Når den kommer, vil det være tidspunktet at tage en ny debat op om hele den form, som støtten til den studerende ungdom har. Det er Venstres synspunkt, at alle under uddannelse må have lige ret, og det må dreje sig om alle slags uddannelser.
Det er også Venstres synspunkt, at voksne studerendes understøttelsesforhold ikke skal være afhængig af, hvorledes forældrenes skattepligtige indkomst for det pågældende år tegner sig.
I den støttepolitik, som skal gennemføres, vil Venstre lægge en hovedvægt på, at låneordninger gennemføres som en ret for alle, hvorimod vi ikke kan gå ind for en studenterløn.
Et andet problem, som vil komme til drøftelse, er det bebudede forslag om udvidelse af undervisningspligten. Herom vil jeg gerne sige, at der er i Venstre medlemmer, som går ind for, at undervisningspligten udvides. Der er også i Venstre mange, som holder fast ved, at undervisningspligtens nuværende længde er tilstrækkelig. Dem hører jeg selv til. Det forekommer mig imidlertid, at det ikke er det vigtigste uddannelsesspørgsmål, som findes. For mig er det vigtigste og første i denne forbindelse, at vi ikke har en skolepligt, men en undervisningspligt, altså at der er fri adgang til at gennemføre undervisning og uddannelse på private og frie skoler og under frie forhold, sådan som forældrene og den enkelte selv måtte bestemme det. Det må være det egentlige og det afgørende, og det må gælde, hvad enten undervisningspligten er 7 eller 9 år. Begrundelsen for, at vi har fået en undervisningspligt, som i øjeblikket går til det 14. år, er jo, at alle børn skal have en almen undervisning i det, som må kræves af enhver samfundsborger. Hvis det kan påvises, at det moderne samfund kræver en længere almen undervisning, end det som kan nås inden for de 7 år, kan der være en logisk begrundelse for at udvide undervisningspligten, men hvis den forlængede tid blot skal bruges til differentierede undervisninger, altså undervisninger i forskellige fag og erhvervsområder, som ikke kan kræves af enhver, så er der ikke nogen begrundelse for at udvide undervisningspligten. Dertil kommer den opmuntrende erfaring, at i løbet af de få år,

som den nye folkeskolelov fra 1958 har virket, nemlig fra 1960 og til nu, er der så stort et antal af dansk ungdom, der har taget imod undervisningstilbudene, at vi ligger næsten lige så højt i procent som i de lande, hvor man har en udvidet pligt. Jeg anser det som et stort gode, at de unge følger undervisningen, og at de gør det frivilligt, og det siger noget rosværdigt om den danske skole og om danske lærere, at det går sådan, men netop når man ad frivillighedens vej er gået frem med stormskridt i disse år, synes det mig meget lidet påkrævet at ville indføre en udvidet pligt. Hellere end at drøfte en udvidet pligt så ivrigt, som man gør det, skulle man samle sig om at få skaffet lærere og lokaler nok og en bedre undervisning ikke mindst i de små klasser, hvor en lavere klassekvotient kunne være ønskelig.

En uddannelsescheck, et uddannelsestilbud, som gjaldt alle, det må være et mål for et liberalt parti.

Altså en 9- eller 10-årig undervisning ønsker jeg skal indrettes for alle, men en pligt eller tvang for disse unge er efter min opfattelse uønskelig.

Når vi på Venstres landsmøde lægger op til en politisk drøftelse, må det blive status over det år, der er gået, og det må blive nogle rids af, hvad vi særligt vil samle kræfterne om i den kommende tid. Det vil naturligvis også for et oppositionsparti blive en kritik af regeringen på de punkter, hvor den har ført en politik, som vi mener er skadelig.

Igennem omtalen af de mange initiativer, som Venstre har taget, tegner der sig noget af det liberale modstykke, som vi vil bygge op.

Politik er ikke blot en række løsrevne sager, som kan afgøres uafhængigt af hinanden. Politik må også have en idé i sig, et perspektiv. Det kan ikke undværes, hvis ikke det hele skal blive en magtkamp til fordel for en bestemt gruppes interesser eller snævre personlige interesser, eller en forvirret samling af enkeltheder.

Denne linie, dette perspektiv er for Venstre det liberale.

Hvis man ikke siger mere, kan det måske blive et tomt ord, og derfor vil jeg slutte med at prøve at indkredse dette lidt nærmere.

Hvorfor vil vi føre en liberal politik ? Hvorfor ikke lige så godt en eller anden socialistisk eller kommunistisk politik ? Svaret er, at vi har et andet mål end socialisterne. Et andet mål for, hvordan samfundet skal være indrettet, og for, hvilke vilkår den enkelte skal have i samfundet.

Liberalisme har for Venstre aldrig været noget med kræfternes frie spil. Der har altid

været et stærkt moment af fælles ansvar forbundet med vor opfattelse.
Det er også rigtigt at understrege, at den liberale opfattelse i sig selv betyder, at man stadig er på vej, og at man vil reformere, simpelthen, fordi forholdene ændrer sig, således at man må tage stadig nye opgaver og problemer op, hvis man vil nå sit mål. Det mål, vi sætter os, kan man ikke nå engang for alle, og så slå sig til tåls med det. Den frihed og selvstændighed for den enkelte, som er os så væsentlig, angribes bestandig af nye udviklinger, og en stillestående, stivnet holdning vil derfor føre bort fra målet.
Dette gælder mere end nogen sinde i et moderne samfund. Den eksplosive udvikling, som vi oplever både på det tekniske og det økonomiske område, er i den forstand et gode, at den kan
give os langt større muligheder end før. I virkeligheden er grænserne for, hvad vi teknisk kan skaffe os, rykket så langt ud, at vi endnu ikke har fattet det.
Det er et gode. Men det kan rigtignok også misbruges til at binde menneskene mere end før. Tilfredsheden er jo ikke vokset lige så hurtigt som antallet af motorkøretøjer, og de liberale og demokratiske muligheder holder slet ikke trit med den tekniske udvikling. Tværtimod er der i et samfund, der hastigt forandrer sig, stor fare for, at der er hele grupper, der glemmes, og grupper, der lades i stikken. Der er også i vort land, som på så mange måder er et begunstiget land, mennesker, som er kommet i klemme mellem samfundets tandhjul. De har måttet se, at deres uddannelse var der ikke brug for, de er blevet glemt i det sociale skuffesystem. Der er også i dag mange ensomme mennesker, ikke mindst i de store byer, og måske er der flere i dag end før. Dertil kommer, at det, vi med et uhåndgribeligt ord kalder udviklingen, har ført en overhåndtagende, uoverskuelig administration med sig. Det er svært for ct enkelt menneske at trænge ind bag ved papirbjergene, det er sommetider svært for den enkelte at få sin ret, og der er også en fare for, at den voksende offentlige administration til sidst placerer magten i nogle få hænder.
Netop i et moderne, dynamisk samfund er det da en opgave at værne om det enkelte menneskes selvstændighed. Der er brug for det liberale syn, det liberale perspektiv. Dette mål vil præge de enkelte områder, som et politisk parti beskæftiger sig med.
Vi har et liberalt politisk mål.
Derfor foreslår vi, at der ikke må udskrives tvangsbidrag til politiske partier. Man må ikke kunne tvinge den enkelte til at støtte en opfattelse, som han ikke ønsker at støtte.

Men det kan vi ikke vinde gehør for hos det nuværende flertal i folketinget.
Derfor foreslår vi større bevægelighed på arbejdsmarkedet og vender os imod forskellige begrænsninger i retten til arbejde. Den enkelte må ikke hindres i at udføre et arbejde, som han i øvrigt er dygtig nok til at udføre, af organisationsmæssige eller forældede begrænsninger.
Vi har et liberalt økonomisk mål. Det betyder ikke og har for Venstre aldrig betydet, at vi blot vil lade stå til, så den stærkeste må vinde, og Fanden tage den bageste.
Derfor er en liberal økonomisk opfattelse for os uadskillig fra en socialt ansvarlig politik.
Det mål, vi har, er en liberal økonomisk politik.
Derfor lægger vi stærk vægt på at fremme den private opsparing. Enhver skal have den mulighed. Det fremskridtssamfund og vel
standssamfund, som vi lever i, er bygget op på privat foretagsomhed og kapitaldannelse, og vil vi have større muligheder også for at få løst de store fællesopgaver, er vejen at styrke den produktion, som til syvende og sidst skal frembringe alle goderne.
Derfor har vi en overbevisning om, at man ikke kommer prisstigninger til livs ved beskatning, men først og fremmest ved at øge udbud og mindske efterspørgsel.
Derfor vil vi øge udbud af byggegrunde og fremme byggemodning.
Derfor vil vi bekæmpe monopoler, både statslige og private.
I en verden, hvor mange uliberale indgreb findes, og hvor statssubsidier er med til at forvride den frie konkurrence, kan det være nødvendigt at gennemføre overgangs- og overlevelsesordninger også for frie erhverv. Det gælder f. eks. landbrugserhvervet og skibsbygningsindustrien. Hen det gælder også andre. For de to nævnte er det åbenbart, at støtten er en nødordning, og at erhvervene skulle kunne klare sig under frie forhold.
Vi har et liberalt socialt mål. Vi ønsker at støtte den enkelte familie og det enkelte menneske, som måtte være kommet i nød. Vi ønsker et tryghedsnet spændt ud. Det er med til at sikre den enkelte større uafhængighed at have denne viden om tryghed, hvis ulykken skulle ramme.
Derfor har vi stillet forslag om en socialreformkommission.
Derfor ønsker vi ensartede hjælperegler og forenklet administration.
Derfor er vi tilhængere af, at pensionsordningerne indrettes således, at de ikke skal

sætte skel i befolkningen.
I alt dette skal den enkelte have ret til at forme sin tilværelse efter sin egen overbevisning og frit vælge mellem forskellige muligheder. Jo rigere og mere teknisk udviklet samfundet er, jo flere muligheder burde der også være.
Den liberale indstilling, det samfundsmål, som vi har, gælder for alle grupper, og den politik, vi søger at udforme, er for hele befolkningen. Den begrænses ikke af klasser. Den begrænses heller ikke af nationer.
Derfor må vi også føle et medansvar for u-landenes problemer.
Derfor kan vi ikke unddrage os et medansvar for, hvordan konflikterne i verden løses.
Vi står i en politisk kamp, som drejer sig om en lang række enkeltspørgsmål. Men i den måde, hvorpå de forskellige partier vil løse disse spørgsmål, aftegner der sig en tendens, et perspektiv. Vi ønsker spørgsmålene løst i et liberalt perspektiv. Jeg er overbevist om, at sådanne løsninger vil være til gavn for helheden.
Jeg tror også, at et voksende antal danske medborgere er blevet klar over, at et socialistisk flertal kan komme til at sætte værdier på spil, som vi ikke ønsker at opgive. Derfor tror jeg også, at der ud af den nuværende politiske kamp vil vokse et samarbejde, et klart og nødvendigt samarbejde mellem de liberalt indstillede partier.
Det er den liberale oppositions opgave at opbygge et modstykke til denne ensidighedens regering. Det vil vi. Det kan vi.
Og det kommer.